

Rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i kommunal vuxenutbildning

– med fokus på utbildning som utförs på entreprenad

Tematisk kvalitetsgranskning

Diarienummer: 2023:4179

Tematisk kvalitetsgranskning

Varje år gör Skolinspektionen ett antal tematiska kvalitetsgranskningar inom viktiga områden. Då granskar vi verksamheters kvalitet inom ett avgränsat tema. Granskningen görs i förhållande till nationella mål och riktlinjer samt aktuell forskning. Skolinspektionens iakttagelser, analyser och bedömningar redovisas dels i form av enskilda beslut till de granskade verksamheterna, dels i denna övergripande rapport. De iakttagelser och slutsatser som presenteras i rapporten baseras på verksamheterna som har granskats, och avser inte att ge en nationell bild av förhållandena. Utgångspunkten är alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö. Med hänsyn till granskningens kontext kan iakttagelserna användas som grund för analys och underlag för det lokala utvecklingsarbetet av landets samtliga skolor, verksamheter eller huvudmän.

Citera gärna Skolinspektionens rapporter, men kom ihåg att uppge källa: Skolinspektionen, rapportens namn och år.

Skolinspektionen, Tematisk kvalitetsgranskning 2025

Diarienummer: 2023:4179

ISBN 978-91-989805-0-9

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Ansvarsfördelningen behöver tydliggöras och många behöver utveckla arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg.....	5
Begränsad insyn i lärarnas förutsättningar för att kunna genomföra en rättvisande och likvärdig betygssättning	6
Majoriteten följer inte upp och analyserar betygen ur ett likvärdighetsperspektiv	6
Vissa ser risk att ekonomiska incitament i entreprenadavtal påverkar betygssättningen.....	6
Ambitionen för komvux på entreprenad behöver höjas	6
Inledning	8
Därför har Skolinspektionen granskat arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux på entreprenad	9
Risk för missvisande betyg och olikvärdig betygssättning	9
Inom komvux finns det risk för särskilda svårigheter med bedömning, betygssättning och nationella prov.....	10
Ansvarsfördelning riskerar att bli otydlig när utbildning bedrivs av anordnare på entreprenad	12
Ansvarsfördelning vid utbildning på entreprenad.....	14
Syfte och frågeställningar	15
Granskningens genomförande	16
Begreppsförklaring	17
Det här visar granskningen	18
Många granskade verksamheter behöver utveckla arbetet med rättvisande och likvärdig betygssättning.....	18
Styrning av arbetet med rättvisande och likvärdig betygssättning	19
Insynen i lärarnas betygssättning är begränsad.....	19
Det finns upparbetade rutiner för hur betygssättningen ska gå till när lärare saknar legitimation	20
Uppföljning av rättvisande och likvärdig betygssättning.....	21
Betygen analyseras sällan ur ett likvärdighetsperspektiv	22

Betygsanalysen omfattar sällan jämställdhetsaspekter	23
Andra iakttagelser	24
Vissa ser risker för att ekonomiska incitament i avtal påverkar betygssättningen	24
Vanligt med svag stödorganisation runt den kommunala rektorn	25
Avslutande diskussion	27
Likvärdighetsarbetet i betygssättningsprocessen kommer i skymundan.....	29
Analysen av betygssättningen behöver fördjupas och problematiseras	30
Kommunernas ambition för komvux på entreprenad behöver höjas	31
Referenser	33
Bilagor	36
Bilaga 1 Skolinspektionens kvalitetskriterier	36
Frågeställning 1: Med vilken kvalitet styr rektorn arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg?.....	36
Frågeställning 2: Med vilken kvalitet följer rektorn upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga?	36
Bilaga 2 Metod och urval	38
Urval och beskrivning av de granskade skolorna	38
Bedömning av kvalitet utifrån kriterier	38
Empiri och insamlingsmetod	39
Dokumentstudier	39
Intervjuer	39
Analysmetod	39
Bilaga 3 Granskade verksamheter	41
Bilaga 4 Aktuella bestämmelser	42
Bilaga 5 Referenspersoner	44

Sammanfattning

Betygssättning spelar stor roll för den enskilda elevens möjligheter till fortsatta studier och arbete. Rättvisande och likvärdig betygssättning är även central för legitimiteten för betygssystemet i stort. Granskningen visar att det finns stora utvecklingsbehov vid betygssättning inom den granskade kommunala vuxenutbildningen (komvux) som utförs på entreprenad.

Andelen elever som läser komvux hos enskilda utbildningsanordnare har ökat över tid. Varje år får flera hundratusen elever betyg i ämnen och kurser som ges på komvux. Elevernas betyg ska inte vara beroende av vilken verksamhet eller grupp de får undervisning i, inte heller om undervisningen ges i kommunens egen regi eller om den sker hos en enskild utbildningsanordnare på entreprenad. Skolinspektionens tidigare granskningar¹ visar att rektorer inte alltid har kännedom om hur lärarnas betygssättning ser ut ur ett likvärdighetsperspektiv. Komvux på entreprenad ger extra utmaningar när utbildningen styrs av villkor i avtal som ska uttolkas av olika aktörer.

Skolinspektionen har besökt 29 kommuner som bedriver kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå på entreprenad. Granskningens fokus ligger på de rektorsuppgifter som handlar om att skapa förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning. Vid entreprenad kan kommunen överlämna delar av rektorns uppgifter till den enskilda utbildningsanordnaren. Granskningen omfattar därför såväl kommunala rektorer som de som uppdragits rektorsuppgifter hos den enskilda utbildningsanordnaren. I de granskade kommunerna genomfördes intervjuer med lärare och verksamhetschef hos den enskilda utbildningsanordnaren samt rektor och skolchef på kommunen. I rapporten visar vi på utvecklingsområden i arbetet och ger exempel på arbete av hög kvalitet.

Ansvarsfördelningen behöver tydliggöras och många behöver utveckla arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg

Majoriteten av de granskade verksamheterna har bedömts ha utvecklingsbehov. De utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat handlar främst om att rektorn, eller den som givits rektorsuppgifter, behöver stärka sitt arbete med att skapa förutsättningar för att lärarnas betygssättning ska vara rättvisande och likvärdig. I

---

¹ Skolinspektionen (2018). Skolinspektionen (2022). Skolinspektionen (2023a).

granskningen framkommer även att huvudmannen behöver tydliggöra ansvarsfördelningen mellan den kommunala rektorn och den enskilda utbildningsanordnaren. Skolinspektionen menar att kommunen, i egenskap av huvudman för verksamheten, behöver ta ett större ansvar när komvux bedrivs på entreprenad. Iakttagelserna och slutsatserna gäller de verksamheter som har granskats och avser inte att ge en nationell bild av förhållandena. Nedan redogör vi för granskningens viktigaste iakttagelser och slutsatser.

Begränsad insyn i lärarnas förutsättningar för att kunna genomföra en rättvisande och likvärdig betygssättning

Läraren är autonom i sin betygssättning, men huvudmannen har ett ansvar för att eleverna ska få rättvisande och likvärdiga betyg. Granskningen visar att rektorn, eller den som givits rektorsuppgifter, har kännedom om lärarnas formella kompetens vad gäller betygssättning men endast har begränsad insyn i lärarnas arbete med att skapa samsyn kring bedömning och betygssättning. I granskningen är det tydligt att detta likvärdighetsarbete ofta faller mellan stolarna.

Majoriteten följer inte upp och analyserar betygen ur ett likvärdighetsperspektiv

Granskningen visar att majoriteten av rektorerna, eller de som givits rektorsuppgifter, har begränsad inblick i lärarnas strategier för att kalibrera sin betygssättning. Särskilt tydligt är detta i ämnen utan nationella prov. Det är också få som genomför en fördjupad analys av betygen ur ett likvärdighetsperspektiv för att synliggöra eventuella mönster som kan peka på omotiverade skillnader och avvikelser. Det innebär att eventuella förändringar eller mönster över tid som skulle kunna ligga till grund för nödvändiga insatser riskerar att inte upptäckas.

Vissa ser risk att ekonomiska incitament i entreprenadavtal påverkar betygssättningen

En fjärdedel av de granskade kommunerna har avtal med enskilda utbildningsanordnare där ersättningen knyts till godkända betyg. En del intervjuade kommunala rektorer och skolchefer beskriver utförligt risker med ekonomiska incitament i avtalen och säger att de får utgå ifrån att lärare alltid utsätts för påtryckningar i sin betygssättning när komvux bedrivs på entreprenad. Merparten av de intervjuade säger dock att de inte ser några risker för att ekonomiska incitament kan leda till bristande likvärdighet i betygssättningen.

Ambitionen för komvux på entreprenad behöver höjas

Granskningen visar en utbredd osäkerhet kring hur ansvaret fördelas mellan den kommunala rektorn och den enskilda utbildningsanordnaren när komvux bedrivs på entreprenad. De granskade huvudmännen behöver

ta ett större ansvar för att tydliggöra ansvarsfördelningen och se över stödet till sina rektorer som ansvarar för komvux på entreprenad. För att detta ska ske är det önskvärt att kommunerna höjer ambitionsnivån, bortom fokus på genomströmning och avhoppsfrekvens, för att säkerställa att alla elever får rättvisande och likvärdiga betyg.

Inledning

Elevers betyg följer med dem genom deras studie- och yrkesliv och spelar därmed en stor roll för den enskilda individen. Det är därför viktigt att betygssättning genomförs på rättssäkert sätt. Att betyg är rättvisande och likvärdiga är centralt även för legitimiteten för betygssystemet i stort. I detta har rektorn en central roll. Det handlar bland annat om att se till att lärarna har förutsättningar för arbetet, exempelvis i form av kompetens och möjligheter till samverkan, samt att följa upp betygen och vid behov initiera insatser för att förbättra arbetet. Det är därför viktigt att rektorer i alla skolformer arbetar på ett sätt som ger dem förutsättningar att säkra kvaliteten i lärarnas betygssättning och att de har underlag för analyser av betygen. Annars saknas ett viktigt underlag för huvudmännens och rektorernas bedömning av om betyg sätts på rättvisande och likvärdiga grunder.

Med en rättvisande betygssättning avses att det betyg en elev fått i ett visst ämne eller en viss kurs ger en korrekt bild av elevens kunskapsnivå, i förhållande till betygskriterierna vid tidpunkten. Med en likvärdig betygssättning avses att "måttstocken" för bedömning är densamma för alla elever som läser ämnet eller kursen. Det betyder att en elevs betyg inte ska bero på vilken verksamhet eleven studerar inom eller vilken lärare eleven har. Att betygssättningen är "rättvisande" knyter an till den enskilda eleven, och "likvärdig" till förhållandena mellan eleverna.²

Alla kommuner är skyldiga att tillhandahålla kommunal vuxenutbildning (komvux), bland annat på gymnasial nivå.³ Kommunerna kan anordna utbildningen på olika sätt: i egen regi eller genom entreprenad,⁴ eller genom samverkansavtal med en annan kommun eller region⁵. Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att den ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannskapet för uppgifter som utförs på entreprenad.⁶ Inom komvux får alla uppgifter överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.⁷

Eftersom huvudmannskapet vid entreprenad ligger kvar på kommunen är det alltid kommunen som har det övergripande ansvaret för kvaliteten i verksamheten och för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna.⁸

---

² Skolverket (2016) s. 64. SOU 2020:43 s. 747 f.

³ 20 kap. 3 § skollagen.

⁴ Det finns olika alternativ för hur kommuner anförtror en anordnare att utföra utbildning på entreprenad, exempelvis genom upphandling och auktorisation. Auktorisation innebär att utbildningsanordnare som uppfyller de krav som anges av huvudmannens auktorisationsvillkor godkänns som anordnare.

⁵ Det är även möjligt att anordna kommunal vuxenutbildning genom bildande av kommunalförbund.

⁶ 23 kap. 2 § skollagen.

⁷ 23 kap. 8 § skollagen.

⁸ 2 kap. 8 § och 4 kap. 3, 5–6, 7 §§ skollagen.

Samtidigt som elevantalet inom komvux har ökat så har också andelen elever som läser hos enskilda utbildningsanordnare på entreprenad ökat. På gymnasial nivå läste 53 procent av eleverna kurser hos enskilda utbildningsanordnare under år 2023. Även andelen elever som väljer att studera på distans inom komvux har ökat under de senaste åren. Under 2023 var det 35 procent av kursdeltagarna på gymnasial nivå som studerade på distans. Det är vanligare att elever läser teoretiska kurser på distans än yrkeskurser.⁹

Därför har Skolinspektionen granskat arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux på entreprenad

Frågan om likvärdighet i betygssystemet har utretts och granskats flera gånger, till exempel i den statliga betygsutredningen Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper.¹⁰ Det pågår även en statlig utredning som ska analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Förslagen ska syfta till att motverka betygsinflation och verka för att betyg och meritvärden från grundskolan och gymnasial nivå mer rättvisande ska spegla elevers ämneskunskaper.¹¹

Skolinspektionen har tidigare granskat rättvisande och likvärdig betygssättning i grundskolan och gymnasieskolan.¹² Skolinspektionen har nu valt att granska kvaliteten i rektorns arbete med rättvisande och likvärdiga betyg i komvux. I denna granskning är fokus på betygssättning i komvux som bedrivs på entreprenad. Granskningen bygger på de riskområden som framgår nedan.

Risk för missvisande betyg och olikvärdig betygssättning

Läraren är autonom i sin betygssättning.¹³ Läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygs-kriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.¹⁴ Det bygger på att läraren läser och tolkar betygs-kriterierna i den aktuella ämnesplanen och kursen i relation till ämnets syfte, kursens centrala innehåll och den undervisning som har bedrivits.

De nationella proven är ett stöd i lärarnas process för en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper. På gymnasial nivå finns nationella prov endast i engelska, matematik, svenska

---

⁹ Skolverket (2024).

¹⁰ SOU 2020:43:

¹¹ Dir. 2023:95 Likvärdiga betyg och meritvärden.

¹² Skolinspektionen (2018). Skolinspektionen (2019a). Skolinspektionen (2022).

¹³ Skolverket (2022b)

¹⁴ 20 kap. 37 § skollagen (bestämmelsen har ändrats genom SFS 2022:147, tidigare lydelse gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025).

samt svenska som andraspråk. Skolinspektionens erfarenheter samt andra studier pekar dock på att lärarna ofta utgår ifrån att det egna betygsunderlaget är mer rättvisande än provresultatet.¹⁵ Skolverket erbjuder även valfria betygsstödande bedömningsstöd i form av prov för vissa ämnen. I några andra ämnen finns i stället bedömningsstöd från Skolverket som består av avgränsade uppgifter som till viss del fångar eleverns kunskaper.¹⁶

Skolverket har studerat betygsutvecklingen i olika ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Studien visar att betygen ökar mer över tid för ämnen utan nationella prov än ämnen med nationella prov (på nationell nivå). Det tolkar Skolverket som att det finns indikationer på att betygsglidningen kan vara högre i dessa ämnen än i ämnen med nationella prov.¹⁷ Den slutsatsen stöds även av andra studier som visar att likvärdigheten ser ut att vara sämre i ämnen utan nationella prov.¹⁸

Även om läraren är autonom i sin betygssättning ansvarar rektorn för att skapa förutsättningar för den komplexa uppgift som rättvisande och likvärdig betygssättning innebär.¹⁹ I rektorns arbetsuppgifter ingår bland annat att leda det pedagogiska arbetet och att se till att verksamhetens lärare dels är väl förtrodda med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisande och likvärdiga betyg.²⁰ Skolinspektionens granskning av betygssättning i gymnasieskolan 2023 visar att rektorerna i de granskade skolorna har begränsad inblick i hur lärarna arbetar för att säkerställa att betygen är rättvisande och likvärdiga. Granskningen visar även att rektorerna har särskilt begränsad inblick i betygssättningen hos de lärare som undervisar i ämnen utan nationella prov.²¹ Det finns skäl att tro att motsvarande problematik avseende rektorns ansvarstagande för rättvisande och likvärdiga betyg även finns inom komvux.

Inom komvux finns det risk för särskilda svårigheter med bedömning, betygssättning och nationella prov

Den begränsade forskning som finns om betygssättningen i komvux på entreprenad visar att det finns risk för missvisande betyg, olikvärdig betygssättning och därmed också risk för betygsinflation. Vanligen handlar det i komvux om betyg i den nedre delen av betygsskalan, det vill säga läraren ger betyget E trots att eleven inte uppfyller betygskriterierna. I till exempel Andersson och Muhrman (2022) berättar rektorer inom komvux om enskilda utbildningsanordnare som har så låg kvalitet i utbildningen att eleverna, trots godkända betyg i en kurs, inte har med sig de kunskaper

---

¹⁵ Jönsson och Klapp (2020). Skolinspektionen (2023a).

¹⁶ Skolverket (2022a).

¹⁷ Skolverket (2020b) s. 15.

¹⁸ Vlachos (2018). Nordin m.fl. (2019) s. 9. Hedman (2023). Regeringens skrivelse 2022/23:60 s. 33 ff.

¹⁹ Skolverket (2022b).

²⁰ Prop. 2009/10:165, s. 299.

²¹ Skolinspektionen (2023a).

som de ska ha med sig inför arbetslivet eller för fortsatta studier.²² I en forskningsstudie från 2023 beskriver lärare i komvux att de saknar samsyn kring viktiga delar i betygssättningsprocessen, till exempel hur stor tyngd som olika delar av betygsunderlaget ska tillmätas.²³ Det finns även lärare hos enskilda anordnare som berättar om problem med rättvisande och likvärdiga betyg kopplat till de ekonomiska incitament som finns för att sätta godkända betyg.²⁴

Inom komvux, precis som i andra skolformer, är nationella prov obligatoriska att genomföra.²⁵ Inom komvux får de nationella proven genomföras kontinuerligt under året med anledning av den flexibilitet som är kärnan i komvux.²⁶ Skolverkets erfarenheter visar dock att det är vanligt att de nationella proven inte genomförs i den omfattning som det är tänkt.²⁷ Av de kursdeltagare som avslutat kurser i engelska, matematik, svenska samt svenska som andraspråk på gymnasial nivå inom komvux hade över 40 procent av eleverna inte genomfört ett helt (det vill säga samtliga delprov) nationellt prov under 2023.²⁸

Vanligt med bristande uppföljning av utbildning som bedrivs på entreprenad

Som nämnts ovan ansvarar kommunen för att utbildning på entreprenad genomförs i enlighet med skolförfattningarna.²⁹ Kommunen beslutar om verksamhetens mål, inriktning och omfattning samt ansvarar för kvalitet, uppföljning och utvärdering av verksamheten.³⁰ Det finns flera skäl för kommunerna att driva utbildning på entreprenad. Kommunen får till exempel möjlighet att erbjuda ett bredare utbud av kurser, kan vara mer snabbriktig och svara mot utbildningsbehov som uppkommer efter hand.³¹ Flera utredningar, såväl som Skolinspektionens egna erfarenheter, visar att uppföljning av utbildningens kvalitet när den bedrivs på entreprenad behöver utvecklas.³² För att kunna genomföra uppföljningen behöver kommunerna se till att avtalen med de enskilda utbildningsanordnarna ger utrymme för tillräcklig informationsinhämtning. Kommunen behöver se till att de får tillgång till underlag som kan användas för uppföljningen, till exempel elevenkäter, information om lärarnas kompetens, sammanställningar över studieresultat, skriftlig dialog eller genom att ha muntliga avstämningar med utbildningsanordnaren. I en avhandling från

²² Andersson och Muhrman (2022).

²³ Andersson m.fl. (2023). s. 113.

²⁴ Andersson m.fl. (2023). s. 120. Andersson och Muhrman (2022).

²⁵ 4 kap. 10 § SKOLFS 2011:1108 förordning om vuxenutbildning.

²⁶ 5 § SKOLFS 2023:144 Skolverkets föreskrifter om nationella prov i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå andra kalenderhalvåret 2024 och första kalenderhalvåret 2025. Sista datum för genomförande av nationellt prov anges i 6 § SKOLFS 2023:144 Skolverkets föreskrifter om nationella prov i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå andra kalenderhalvåret 2024 och första kalenderhalvåret 2025.

²⁷ Skolverket (2021b). s. 9.

²⁸ Skolverket (2024), s. 30.

²⁹ 2 kap. 8 § och 23 kap. 2 § skollagen. Prop. 2009/10:165.

³⁰ 4 kap. 3, 5–8 §§ skollagen; SOU 2018:71.; SOU 2020:66.

³¹ SOU 2020:33 s. 250 ff.

³² SOU 2018:71. Skolinspektionen (2016). Skolinspektionen (2019c). Skolinspektionen (2024a).

Linköpings universitet framgår att det i processen med upphandling av utbildning på entreprenad krävs både pedagogisk kompetens och kompetens inom upphandling och ekonomi. Kommunens prioriteringar i upphandling, och avtal med den enskilda utbildningsanordnaren, bidrar till att sätta ramar för utbildningens kvalitet.

Eftersom kommunen är bunden till sitt avtal med den enskilda utbildningsanordnaren behöver rektorn förhålla sig till avtalet och både styra och följa upp verksamheten utifrån avtalets ramar.³³ Det skiftar hur nära kontakt kommunens rektor har med de enskilda utbildningsanordnarna vid entreprenad. Det finns kommuner vars rektor i princip inte möter de enskilda utbildningsanordnarna annat än vid uppföljningen av verksamheten, medan rektorer i andra kommuner har mer eller mindre regelbundna möten.³⁴ Skolinspektionens granskning av komvux 2019 visar även att kommunen oftast utgår från att utbildningsanordnarna i de granskade verksamheterna ger lärarna rätt förutsättningar, men följer inte alltid upp att så sker.³⁵ Många kommuner, och även enskilda utbildningsanordnare, uppfattar regelverket för komvux som komplext.³⁶ Komvuxutredningen 2018 och KLIVA-utredningen 2020 visar också att det finns många kommuner som saknar en tydlig förståelse av vad det innebär att huvudmannskapet ligger kvar hos dem även när utbildningen bedrivs av anordnare på entreprenad.³⁷

Ansvarsfördelning riskerar att bli otydlig när utbildning bedrivs av anordnare på entreprenad

Rektorns uppgift är att leda och samordna det pedagogiska arbetet.³⁸ Rektorn fattar de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar.³⁹ Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen (systematiskt kvalitetsarbete).⁴⁰ Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning har rektorn ansvar för verksamhetens resultat. Rektorn har, inom givna ramar, bland annat ett särskilt ansvar för att lärare får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten.⁴¹

När det gäller komvux på entreprenad kan en kommun överlämna mycket av rektors uppgifter till utföraren. Detta gäller till exempel rektorns ansvar

---

³³ SOU 2022:53 s. 324.

³⁴ Bjursell m.fl. (2015). s. 68.

³⁵ Skolinspektionen (2019b). s. 27.

³⁶ Skolinspektionen (2016), s. 5 f., 16, 20.

³⁷ SOU 2018:71.; SOU 2020:66.

³⁸ 2 kap. 9 § skollagen.

³⁹ 2 kap. 10 § skollagen.

⁴⁰ 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

⁴¹ Bilaga till förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen, avsnitt 2.4 Rektorns ansvar.

för att leda och samordna det pedagogiska arbetet och för att systematiskt kvalitetsarbete genomförs. En kommun får när det gäller komvux även överlämna den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter, förutsatt att utföraren har betygsrätt.⁴² Exempel på rektorns myndighetsutövning är att utfärda betyg och besluta om avstängning av elev.

---

⁴² 23 kap. 6 och 8 §§ skollagen med de begränsningar som följer av 1 kap. 4 § och 2 kap. 10 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning får endast överlämnas till en enskild entreprenör om entreprenören har fått tillstånd av Skolinspektionen, så kallad betygsrätt, jfr 6 kap. förordning om vuxenutbildning.

Ansvarsfördelning vid utbildning på entreprenad

När kommunen sluter avtal om utförande av utbildning på entreprenad ansvarar kommunen för verksamheten i egenskap av huvudman men låter någon annan sköta själva utförandet. Bibehållet huvudmannaskap innebär att även om en enskild utbildningsanordnare ges i uppdrag av en kommun att utföra uppgifter inom utbildning som kommunen är huvudman för, så är det fortfarande fråga om en kommunal verksamhet i förhållande till eleverna. Huvudmannen beslutar om verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet samt ansvarar för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Det är alltså huvudmannen som ska försäkra sig om att undervisningen som ges på entreprenad håller erforderlig kvalitet och genomförs i enlighet med de nationella styrdokumenterna för komvux.

Kommunerna styr de enskilda utbildningsanordnarna genom de avtal som upprättas. Det är viktigt att avtalet klargör vilka uppgifter som överlämnas till utföraren och vilka krav som kommunen ställer på utförandet. Vid utbildning på entreprenad blir styrningen mer indirekt, jämfört med när verksamheten bedrivs i egen regi, eftersom kommunen inte kan styra verksamheten utöver det som framgår i avtalet.

I denna granskning

Kommunerna i den här granskningen har överlämnat utförande av gymnasial utbildning inom komvux till enskilda utbildningsanordnare på entreprenad. Granskningen omfattar såväl kommunens rektor som den som uppdragits rektorsuppgifter hos den enskilda utbildningsanordnaren. Fokus är på de rektorsuppgifter som handlar om att skapa förutsättningar för att betygssättningen ska vara rättvisande och likvärdig.

Det finns ingen nationell bild av i vilken omfattning rektorsuppgifter överlämnas till anordnare. Av en enkät från Skolinspektionen 2023 till alla Sveriges kommuner framgår dock att merparten (59 procent) av de kommunala huvudmännen som bedriver komvux på entreprenad inte har överlämnat rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning till den enskilda utbildningsanordnaren.

Förutom kommunens rektor finns det ofta en person hos den enskilda utbildningsanordnaren som leder det dagliga arbetet och är chef för de anställda lärarna. Detta riskerar att skapa en otydlig ansvarsfördelning. Att vara kommunal rektor i denna kontext är en komplex roll och kräver en kompetens som balanserar mellan kontroll och samverkan i relation till vad som regleras i avtalet med den enskilda utbildningsanordnaren.⁴³ Frågor som kan uppstå är till exempel om vem som är ansvarig vid ett givet tillfälle. Samma enskilda utbildningsanordnare kan ha avtal med flera olika kommuner, som i sin tur har avtal med olika innehåll för att styra utbildningsanordnarens uppdrag. När utbildningsanordnare har avtal med flera kommuner finns det flera kommunala rektorer i förhållande till utbildningsanordnaren, samtidigt som utbildningsanordnaren (med betygsrätt) också har en person med rektorsbefattning inom så kallad uppdragsutbildning (utbildning motsvarande komvux). I praktiken finns det då olika rektorer för elever från olika kommuner, eller som går uppdragsutbildning i samma verksamhet. Dessa rektorer kan uppfatta sig själva som ansvariga eller icke ansvariga för utbildningen, vilket kan leda till dubbelarbete, otydlighet eller att saker hamnar mellan stolarna.⁴⁴

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att granska kvaliteten i rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i komvux på gymnasial nivå, som bedrivs på entreprenad. Fokus för granskningen är med vilken kvalitet denna rektorsuppgift utförs, oavsett om uppgiften ligger på rektorn eller på en motsvarande befattningshavare hos den enskilda anordnaren. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier (se bilaga 1). För att uppfylla granskningens syfte har följande frågeställningar varit i fokus.

1. Med vilken kvalitet styr rektorn⁴⁵ arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg?
2. Med vilken kvalitet följer rektorn upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga?

---

⁴³ Portfelt (2021) s. 142–143.

⁴⁴ Portfelt (2021).

⁴⁵ Här avses med rektorn: kommunens rektor eller befattning hos den enskilda anordnaren som givits rektorsuppgifter.

Avgränsningar

Granskningen är avgränsad till att bedöma kvaliteten i rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i komvux på gymnasial nivå, som bedrivs på entreprenad. I granskningen har inte bedömningar av avtalen med de enskilda utbildningsanordnarna gjorts och inte heller av utbildningsanordnarnas kompetens. Beskrivningar av dessa ingår dock i rapporten. Granskningen inriktas i stället på kvaliteten i genomförandet av rektorsuppgifter kopplat till arbetet för att se till att betygssättningen sker i enlighet med skolförfattningarna, se bilaga 4.

Granskningens genomförande

Granskningen omfattar 29 kommuner som erbjuder komvux som utförs på entreprenad under våren 2024. Ansvar för de rektorsuppgifter som är granskningens fokus kan vara fördelat på olika sätt mellan kommunens rektor och den enskilda utbildningsanordnaren utifrån de avtal som parterna slutit om utbildning på entreprenad. En enskild utbildningsanordnare valdes ut i varje kommun, med målsättningen att få en spridning bland utbildningsanordnare totalt sett i urvalet. I det slutliga urvalet ingick 13 verksamheter med utbildning på distans och 16 verksamheter med närutbildning. I de granskade kommunerna genomfördes intervjuer med lärare och verksamhetschef hos en enskild utbildningsanordnaren samt rektor och skolchef på kommunen.

Intervjuerna och kommunernas inskickade dokumentation ligger till grund för Skolinspektionens bedömningar av rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg. Bedömningarna har gjorts utifrån de kvalitetskriterier som myndigheten har tagit fram. Kvalitetskriterierna för hög kvalitet finns i bilaga 1.

För att få en bild av olika kommuners arbete har Skolinspektionen strävat efter en variation i urvalet av kommungrupp enligt Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) indelning.⁴⁶ För utförligare beskrivning av metod och urvalsprinciper, se bilaga 2. En förteckning över de kommuner och utbildningsanordnare som ingått i granskningen återfinns i bilaga 3. Beskrivning av granskningens rättsliga utgångspunkter finns i bilaga 4.

---

⁴⁶ Sveriges Kommuner och Regioner (2024).

Begreppsförklaring

Huvudman och kommun

Endast kommuner, kommunalförbund eller regioner kan vara huvudman för kommunal vuxenutbildning. Det innebär att det är kommuner, kommunalförbund eller regioner som har det övergripande ansvaret för utbildningen även då vissa delar av utbildningen läggs ut på entreprenad. I denna granskning ingår endast kommunala huvudmän. I rapporten används därför begreppen **huvudman** och **kommun** med samma betydelse.

Utbildning på entreprenad

Med **entreprenad** menas att huvudmannen sluter avtal med någon annan som utför uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller dock huvudmannskapet för de uppgifter som utförs på entreprenad. Det innebär att det alltid är huvudmannen som enligt skollagen har det övergripande ansvaret för kvaliteten i verksamheten. Kommunen som huvudman får överlåta alla uppgifter inom komvux på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. I denna granskning kallar vi dessa för **enskilda utbildningsanordnare**.

Rektor, skolchef och verksamhetschef

I granskningen har den **kommunala rektorn** intervjuats och även **skolchefen** i egenskap av huvudmannens representant. Skolinspektionen har även intervjuat lärarnas chef hos den enskilda utbildningsanordnaren. Hos den enskilda utbildningsanordnaren kan lärarnas chef ha olika titlar och ansvarsområden. Ofta kallas de verksamhetschefer men det förekommer även benämningar som till exempel utbildningschef, områdeschef och rektor (i de fall utbildningsanordnaren har egen betygsrätt). För att undvika missförstånd kallar vi dessa för **verksamhetschef** genomgående i denna rapport. Granskningens fokus är på hur rektorsuppgifter som handlar om att skapa förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning utförs, oavsett om uppgiften ligger på den kommunala rektorn eller på en person som givits rektorsuppgifter hos den enskilda utbildningsanordnaren.

Ansvaret för de rektorsuppgifter som är granskningens fokus kan vara fördelat på olika sätt mellan kommunens rektor och den enskilda utbildningsanordnaren utifrån de avtal som parterna slutit om utbildning på entreprenad. I granskningen beaktas arbete som utförs såväl av rektorerna som av verksamhetscheferna.

Analys av betygssättningen

När vi skriver om **avvikelser** så avses jämförelse mellan resultat på nationella prov (provbetyg) och kursbetyg. Motiverade avvikelser är när elevers betyg avviker från vad som förväntas baserat på deras prestationer och resultat, men det finns rimliga förklaringar till avvikelserna, till exempel att en elevs prestationer har förbättrats avsevärt från tidigare bedömningar. För övrig analys av betyg använder vi i rapporten begreppet **skillnader**.

Det här visar granskningen

Här presenteras Skolinspektionens iakttagelser. Fokus är på de rektorsuppgifter som handlar om att skapa förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning: att säkerställa samverkan mellan lärarna om bedömning och betygssättning, att uppmärksamma lärarnas behov av stöd och kompetensutveckling avseende betygssättning, uppföljning av användningen av nationella prov samt analys av resultat och betyg.

Kommunerna i denna granskning har överlämnat utförande av komvux till enskilda utbildningsanordnare på entreprenad. Det gäller såväl uppgiften att bedriva undervisning som lärarnas betygssättning. Kapitlet inleds med att beskriva de övergripande iakttagelserna av verksamheternas arbete inom de granskade områdena. Därefter redovisas de samlade iakttagelserna som på olika sätt speglar rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux på entreprenad.

I denna tematiska granskning är två områden i fokus. Det första handlar om med vilken kvalitet rektorn styr arbetet **inför** betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg. Det andra området handlar om med vilken kvalitet rektorn **efter** betygssättningen följer upp och analyserar betyg utifrån att dessa ska vara rättvisande och likvärdiga. Skolinspektionens iakttagelser utgår från granskningens frågeställningar och kvalitetskriterier (se bilaga 1), och baseras på intervjuer och dokumentstudier.

I granskningen har vi inte utrett om de rektorsuppgifter som granskningen avser har överlämnats till de enskilda utbildningsanordnarna. I stället beaktas arbete som utförs såväl av rektorer som av verksamhetschefer (se *Ansvarsfördelning vid utbildning på entreprenad* på sida 13 samt *Begreppsförklaring* på sida 17). Granskningen ger inte en nationell bild av kvaliteten i detta arbete, men ger en bild av kvaliteten i de besökta verksamheterna.

Många granskade verksamheter behöver utveckla arbetet med rättvisande och likvärdig betygssättning

Majoriteten av de granskade verksamheterna har bedömts ha utvecklingsbehov. I granskningen framkommer att huvudmannen behöver tydliggöra ansvarsfördelningen mellan den kommunala rektorn och den enskilda utbildningsanordnaren. Här behöver kommunen, i egenskap av huvudman, ta ett större ansvar. De utvecklingsområden Skolinspektionen har identifierat handlar främst om att rektorerna, eller de som givits rektorsuppgifter, behöver stärka sitt arbete med att skapa förutsättningar för att lärarnas betygssättning ska vara rättvisande och likvärdig.

I denna granskning har de verksamheter som ingått valts ut för att tillsammans ge en bred bild av komvux på entreprenad. Därigenom är urvalet alltför begränsat för att särredovisa undergrupper vad gäller arbetet med rättvisande och likvärdiga betyg, exempelvis mellan distans- och närutbildning, olika kurser (yrkeskurser, kurser med nationella prov samt övriga teoretiska kurser), små och stora kommuner samt även mellan små och stora utbildningsanordnare. Dessa förutsättningar diskuteras därför inte vidare i rapporten.

Styrning av arbetet med rättvisande och likvärdig betygssättning

Granskningens första område handlar om med vilken kvalitet rektorn, eller den som givits rektorsuppgifter, styr arbetet **inför** betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg. Utvecklingsbehovet handlar främst om att varken rektorn eller verksamhetschefen har insyn i lärarnas arbete och kompetens och därför har små möjligheter att värdera och säkerställa att förutsättningar finns för att betygssättningen ska bli rättvisande och likvärdig.

Insynen i lärarnas betygssättning är begränsad

I många granskade verksamheter behöver rektorn eller verksamhetschefen stärka sin insyn i lärarnas likvärdighetsarbete så att hen vid behov kan initiera relevanta insatser. I flera verksamheter framgår det av intervjuer med lärare och verksamhetschefer hos de enskilda utbildningsanordnarna att lärarna pratar om rättvisande och likvärdig betygssättning regelbundet och med olika fokus. Lärarnas samtal rör sig oftast kring den formativa delen av betygssättningsprocessen, till exempel kring bedömning av enskilda elevvalster. Men enligt lärarna är det sällan de för samtal kring den sista delen i betygssättningsprocessen, det vill säga samtal kring värdering av hela betygsunderlag inför betygssättning. Det är dock vanligt att varken den kommunala rektorn eller verksamhetschefen är insatt i vad lärarna samtalar om, eller känner till om den avsatta tiden är tillräcklig för diskussioner om likvärdighet i betygssättningen. Flera kommunala rektorer säger i intervjuerna att de visserligen ofta har samtal med verksamhetschefen, men att det vanligen handlar om elevärenden och sällan eller aldrig om innehåll eller utfall av lärarnas samtal om rättvisande och likvärdiga betyg.

“Det är det en konstig situation att vara rektor enligt lagen men inte chef över de undervisande lärarna”

Det framgår av intervjuerna med de kommunala rektorerna och verksamhetscheferna att det finns en osäkerhet om hur ansvaret fördelas mellan dem. I många fall framgår det även av intervjuerna att ingen av dem tar ansvar fullt ut för att lärarna får förutsättningar att arbeta för rättvisande och likvärdiga betyg. Andra kommunala rektorer beskriver att de upplever att de inte har mandat att styra lärarnas pedagogiska arbete, trots att de anser att det borde ingå i deras rektorsuppdrag. En kommunal rektor säger att det är en konstig situation att vara rektor enligt lagen men inte chef över de undervisande lärarna. Även i intervjuerna med skolcheferna framgår att det råder en osäkerhet kring vad som avtalats och hur ansvaret fördelas mellan den kommunala rektorn och verksamhetschefen i dessa frågor.

Det finns dock verksamheter där den kommunala rektorn har god insyn i lärarnas arbete inom området trots att de tillhör olika organisationer. Dessa rektorer känner till att lärarna genomför både likvärdighetsdiskussioner och sambedömning samt känner till utfallet av dessa aktiviteter. I dessa kommuner finns det avtal som reglerar den pedagogiska samverkan mellan kommunens rektor och utbildningsanordnaren på ett tydligt sätt. Flera kommunala rektorer och skolchefer beskriver också att rektorerna eller andra personer med pedagogisk kompetens har fått medverka i utformningen av avtalen för utbildning på entreprenad. Av dokumentation och intervjuerna med lärare, verksamhetschefer och de kommunala rektorerna framgår det att det här finns en nära samverkan mellan den kommunala rektorn och den enskilda utbildningsanordnaren. Dessa rektorer gör frekventa besök i verksamheterna och har direkta kontakter med lärarna. I dessa verksamheter är det tydligt hur avtalen styr utbildningens kvalitet. Flera intervjugrupper trycker på vikten av att bygga goda relationer mellan den enskilda utbildningsanordnaren och den kommunala rektorn för att kunna uppnå god kvalitet i utbildningen.

Det finns upparbetade rutiner för hur betygssättningen ska gå till när lärare saknar legitimation

Granskningen visar att i merparten av de granskade verksamheterna har den kommunala rektorn eller verksamhetschefen god insyn i lärarnas formella och reella kompetens inom betygssättning och bedömning. De flesta intervjuade kommunala rektorerna känner till lärarnas formella kompetens vid anställning eller vid avtalets början, men i huvudsak är det verksamhetscheferna som följer upp lärarnas reella kompetens inom betygssättning och bedömning samt deras behov av kompetensutveckling under avtalstiden.

Om läraren inte är legitimerad, ska beslut om betyg fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. I dessa fall bör rektorn, eller verksamhetschefen, se till att det finns rutiner för hur en olegitimerad lärare beslutar om betyg tillsammans med en legitimerad lärare. I denna granskning är dock nästan alla lärare antingen legitimerade, eller tillsvidareanställda obehöriga yrkeslärare som därmed är undantagna från kravet att betygen ska beslutas tillsammans med en legitimerad lärare. I det fåtal verksamheter där bestämmelsen ändå är tillämplig finns tydliga rutiner. Verksamhetschefen eller den kommunala rektorn följer upp hur rutinerna för detta faller ut.

Granskningen åskådliggör också att det är vanligt att yrkeslärare utan legitimation är tillsvidareanställda och därmed undantas från kravet att betygen ska sättas tillsammans med en legitimerad lärare. I de besökta verksamheterna finns det vanligen en eller flera legitimerade lärare som kan bidra med kompetens kring betygssättning. I en av de besökta verksamheterna har dock de tillsvidareanställda yrkeslärarna (som därmed är behöriga att sätta betyg) ingen legitimerad lärare i organisationen som kan stödja dem i den komplexa process som betygssättning innebär.

I flera fall deltar den kommunala rektorn i direkta samtal med lärarna om betygssättning och bedömning. Det kan även vara andra personer, till exempel kommunens specialpedagog, som fått i uppdrag av den kommunala rektorn att delta när utbildningsanordnaren genomför samtal med lärarna om betygssättning och bedömning. Den kommunala rektorn får på så sätt god inblick i lärarnas reella kompetens, behov av kompetensutveckling och vilken kompetensutveckling som genomförts.

Uppföljning av rättvisande och likvärdig betygssättning

Granskningens andra område handlar om hur rektorn, eller den som givits rektorsuppgifter, styr arbetet **efter** betygssättningen genom att följa upp och analysera betyg utifrån att de ska vara rättvisande och likvärdiga.

Utvecklingsområdena handlar främst om att varken rektorn eller verksamhetschefen följer upp hur lärarna använder nationella prov och bedömningsstöd för att kalibrera sin betygssättning samt att fokus är på genomströmning, snarare än om betygen är rättvisande och likvärdiga.

Begränsad inblick i lärarnas strategier för att kalibrera sin betygssättning i ämnen utan nationella prov

Granskningen visar att i huvudsak följer antingen den kommunala rektorn eller verksamhetschefen upp på vilket sätt, lärarna särskilt beaktar resultaten på de nationella proven i sin betygssättning. Men det varierar hur vanligt det är att eleverna genomför proven. I ett par fall har större elevgrupper undantagits från att göra hela eller delar av de nationella proven. En orsak till detta, som de kommunala rektorerna för fram, är att

det är svårt att organisera provtillfällen. Detta gäller särskilt för elever som läser på distans, och ofta de muntliga delmomenten.

I många fall har varken den kommunala rektorn eller verksamhetschefen insyn i om, eller hur, lärarna använder bedömningsstöd för att kalibrera sin betygssättning. Flera kommunala rektorer säger att det saknas både nationella prov och bedömningsstöd i de ämnen det gäller och att de därför inte vet om, eller hur, lärarna kalibrerar sin betygssättning. När varken rektorerna eller verksamhetscheferna har insyn i vilka verktyg som lärare har för att kalibrera sina betyg saknas viktig information för en analys av om betygen är rättvisande och likvärdiga.

I flera fall uttrycker kommunala rektorer, lärare och verksamhetschefer att de nationella proven är viktiga underlag inför betygssättningen. I dessa kommuner finns oftast nära kontakt mellan kommunens rektor, verksamhetschef och lärare som bidrar till att den kommunala rektorn känner till hur de nationella proven beaktas vid betygssättningen samt om lärarna använder sig av Skolverkets bedömningsstöd för att kalibrera sin betygssättning. I några kommuner ingår i avtalet att nationella prov ska genomföras (i de kurser där det är aktuellt) för att eleverna ska få betyg för kursen.

Det finns också kommunala rektorer och verksamhetschefer som har god insyn i hur lärarna arbetar för att i möjligaste mån kalibrera sin betygssättning även i yrkesämnena. Både kommunala rektorer och verksamhetschefer i dessa verksamheter påtalar vikten av rättvisande och likvärdig betygssättning även inom yrkesämnena och har till exempel sett till att det finns gemensamma uppgifter och examinationer för användning internt inom utbildningsanordnaren.

Betygen analyseras sällan ur ett likvärdighetsperspektiv

Enligt Skolinspektionens bedömning behöver en majoritet av de granskade verksamheterna utveckla sin uppföljning och analys av skillnader och avvikelser i betygen. I de kurser där det finns nationella prov följer flertalet kommunala rektorer eller verksamhetschefer i någon mån upp lärarnas betygssättning. När det gäller ämnen utan nationella prov ser bilden däremot annorlunda ut. I granskningen ser vi få exempel på verksamhetschefer och kommunala rektorer som följer upp lärarnas betygssättning i dessa ämnen. Extra tydligt är detta vad gäller yrkesämnena, där man påtalar att det saknas både nationella prov och bedömningsstöd.

Bland de kommunala rektorer och verksamhetschefer som faktiskt genomför en uppföljning och analys av betygen så ligger fokus på måluppfyllelse, inte på likvärdigheten i lärarnas betygssättning. Detta gäller både ämnen med och utan nationella prov. Framför allt följer de upp betygsstatistiken med fokus på avbrott och genomströmning – inte om lärarnas betygssättning är rättvisande och likvärdig. Det finns också en tendens, vad gäller yrkesämnena, att fokus i ännu högre grad ligger på

avhopp och genomströmning. Det innebär att det är få verksamheter i granskningen som gör analyser av likvärdigheten i lärarnas betygssättning.

I många fall genomför inte lärarna någon analys av betygssättningen som den kommunala rektorn eller verksamhetschefen skulle kunna använda i det egna analysarbetet. Därigenom saknas viktig information för att kunna göra en djuplodande analys av såväl kunskapsresultaten som lärarnas likvärdighet i betygssättningen.

“Man får inte vara naiv, lärarna utsätts alltid för ett tryck vid utbildning på entreprenad.”

Granskningen har också funnit exempel på hur uppföljning av lärarnas betygssättning kan genomföras med god kvalitet. En kommunal rektor beskriver hur hen följer upp både resultaten från de nationella proven och kursbetygen. Utifrån denna analys kan rektorn se att lärarna i huvudsak beaktar de nationella proven, men att kan i enstaka fall se att så inte skett. Rektorn säger sig även kunna se en tendens att de nationella proven verkar styra verksamhetens lärares betygssättning i allt mindre utsträckning, vilken nu följs upp. Enligt en annan kommunal rektor används nationella prov i alla kurser där sådana finns och i de fall elever inte skriver nationella prov sker en uppföljning av orsakerna. Samma rektor säger att tack vare eget deltagande i lärarnas likvärdighetsdiskussioner vet rektorn hur lärarna särskilt beaktar de nationella proven. Ytterligare en kommunal rektor uppger att de tidigare inte följt upp att utbildningsanordnaren genomfört nationella prov, men att de har ändrat rutinerna och följer nu upp genomförandet av dem. Intressant att notera är att denna rektor säger att andelen elever med betyget F har ökat och att hen tror att detta beror på att eleverna nu gör nationella prov, vilket fått som konsekvens att lärarna sätter lägre betyg än innan. En skolchef lyfter vikten av god uppföljning av lärarnas betygssättning och säger att man inte får vara naiv eftersom lärarna alltid utsätts för ett tryck vid utbildning på entreprenad.

Även om ansvaret för uppföljning av betygssättningen kan överlämnas via avtalet till utbildningsanordnaren så är det ytterst kommunen som huvudman som är ansvarig för den upphandlade verksamhetens kvalitet.

Betygsanalysen omfattar sällan jämställdhetsaspekter

Granskningen visar, som nämnts ovan, att det är få rektorer och verksamhetschefer som kritiskt granskar och problematiserar lärarnas betygssättning ur perspektivet rättvisande och likvärdiga betyg. Av de som gör det finns ett fåtal exempel där betygsskillnader mellan kvinnor och män problematiseras. I dessa fall söks dock förklaringen i hur eleverna klarar undervisningen, inte huruvida lärarnas betygssättning av kvinnor och män är rättvisande och likvärdig. Till exempel säger en kommunal rektor att

kvinnorna lyckas bättre med teoretiska studier än män. En annan kommunal rektor säger att männen är sämre på att följa instruktioner och inte tar del av det stöd som erbjuds.

Andra iakttagelser

I granskningen har det även framkommit andra intressanta iakttagelser kring de kommunala rektorernas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg när utbildningen bedrivs på entreprenad. Dessa iakttagelser presenteras här. Denna information har dock inte ingått i kvalitetsbedömningarna av skolornas arbete.

Vissa ser risker för att ekonomiska incitament i avtal påverkar betygssättningen

Även om Skolinspektionen i denna granskning inte gjort en bedömning av avtalens kvalitet går det att se vissa tydliga skillnader mellan olika kommuners avtal. Det finns även skillnader mellan hur olika kommuner skriver avtal med samma utbildningsanordnare. Många gånger är avtalen helt affärsmässiga och reglerar inte det närmare genomförandet av utbildningen. I dessa fall överläts ofta hela eller delar av avtalsprocessen till en särskild enhet inom kommunen som ansvarar för upphandling, utan att personer med pedagogisk kompetens bidrar till utformningen av avtalet. I andra fall berättar kommunala rektorer och skolchefer att det finns pedagoger som medverkar när de tar fram avtalen. I dessa avtal tydliggörs oftare beställarens rätt till information och insyn i verksamheten, till exempel att den kommunala rektorn har rätt att göra spontanbesök i verksamheten, träffa lärarna och begära ut olika underlag för att bedöma undervisningens kvalitet. Det kan också framgå att kommunen kan begära vite om delar i avtalet inte uppfylls.

“Det är oftast det billigaste priset som vinner upphandlingen och då blir det mer kvantitet än kvalitet i utbildningen.”

I ungefär en fjärdedel av de granskade verksamheterna utgår högre ersättning till utbildningsanordnaren när eleven är godkänd på kursen. I något fall utgår även högre ersättning vid högre betyg. I intervjuerna med kommunala rektorer och skolchefer är det flera som berättar om problematiken kring betyg som kopplas till ekonomiska incitament. I en kommun säger den kommunala rektorn att enskilda utbildningsanordnare endast får ersättning för elever som får godkända betyg, och att det nog är därför som väldigt få elever får betyget F. En annan kommunal rektor säger att de måste försöka dra lärdom av konsekvenserna av det innevarande avtalet och göra en bättre upphandling nästa gång. Skolchefen i samma kommun säger att de uppmärksammat att det oftast är det billigaste priset

som vinner upphandlingen och att det då blir mer kvantitet än kvalitet i utbildningen.

Några kommunala rektorer och skolchefer resonerar i intervjuerna kring risker med avtalens utformning och uttrycker att de får utgå ifrån att lärarna alltid utsätts för yttre påtryckningar när utbildning ges på entreprenad. En skolchef säger att utbildningsanordnare kan lockas att minska undervisningstiden för lärarna eftersom lärartid är kostsam. Skolchefen säger vidare att det därför är viktigt att det av avtalen framgår en minsta undervisningstid i kurserna eftersom undervisningstiden inverkar på både elevernas lärande och lärarnas möjlighet att få in betygsunderlag. Denna typ av utsagor kommer främst från kommuner som uppger att de omförhandlat sina avtal, och utifrån tidigare erfarenhet nu lagt större vikt vid utformningen av dessa, i syfte att motverka ekonomiska incitament för betyg som inte är rättvisande och likvärdiga. Majoriteten av intervjuade kommunala rektorer och skolchefer säger dock att de inte ser några risker för att ekonomiska incitament skulle kunna leda till betygssättning som inte är rättvisande och likvärdig.

Vanligt med svag stödorganisation runt den kommunala rektorn

I de besökta kommunerna tillhör komvux i de flesta fall samma förvaltning som gymnasieskolan eller andra skolformer i kommunen. Men det finns även flera kommuner i granskningen där komvux tillhör andra förvaltningar, till exempel förvaltningen för arbetsmarknad och integration, där inte utbildningsfrågorna är huvudfokus. Även om de flesta kommunala rektorerna och skolcheferna beskriver att det finns olika former av stöd kring den kommunala rektorn så framkommer det att kvaliteten i detta stöd varierar stort. I intervjuerna framkommer också att kommunala rektorer ofta lämnar över mer ansvar till den enskilda utbildningsanordnaren i de fall det finns en verksamhetschef med ett tydligt arbetssätt, eller om utbildningsanordnaren enligt den kommunala rektorn och skolchefen uppfattas ha ett gott rykte. Många av de intervjuade betonar att relationen mellan den kommunala rektorn och verksamhetschefen måste fungera för att utbildningen ska kunna uppnå hög kvalitet

Flertalet av de intervjuade skolcheferna beskriver en osäkerhet kring ansvarsfördelningen mellan kommunen, den kommunala rektorn och den enskilda utbildningsanordnaren, men det finns undantag. I dessa kommuner ingår rektorn i en ledningsgrupp där utbildning är i fokus, vanligen skolchefens ledningsgrupp. Utöver det har dessa rektorer ofta en egen stödorganisation eller ingår tydligt i huvudmannens övriga stödorganisation samt ingår i nätverk med rektorer för likartade uppdrag i närliggande kommuner. I granskningen har dessa kommuner bedömts ha mindre omfattande utvecklingsbehov.

Det finns även flera beskrivningar av att den kommunala rektorn visserligen ingår i en ledningsgrupp, men att ledningsgruppen har ett annat fokus än utbildning. Utsagor om kommunala rektorer som är högt belastade

förekommer också, liksom beskrivningar av kommunala rektorer som är ensamma i sitt uppdrag. I granskningen framgår att dessa kommuner har bedömts ha ett mer omfattande utvecklingsbehov. I verksamheter med stora utvecklingsbehov återfinns även beskrivningar av gott stöd kring den kommunala rektorn. I flera av dessa verksamheter framgår dock att den kommunala rektorn, eller flera andra i organisationen runt rektorn, är nya eller att det är nyskapade tjänster runt rektorn, till exempel att den kommunala rektorn nyligen fått tillgång till en biträdande rektor.

Avslutande diskussion

Skolinspektionen har sedan 1 februari 2022 i uppdrag att utöva tillsyn över vuxenutbildning på skolnivå.⁴⁷ Myndigheten har de senaste åren valt att inspektera komvux. Erfarenheterna från dessa inspektioner sammanfattats i granskningsrapporter och visar på flera olika utvecklingsbehov.⁴⁸ Komvux kännetecknas av att den ska vara flexibel för att möta vuxna elevers behov, förutsättningar och mål. I Skolinspektionens årsrapport 2023 konstaterar myndigheten dock att den relativt öppna regleringen kan innebära svårigheter när det gäller kontroll och ansvarsutkrävande. När komvux bedrivs på entreprenad är många aktörer inblandade. Det, tillsammans med att ekonomiska faktorer och att konkurrens spelar viktiga roller, kan innebära risk för kvalitetsbrister i utbildningen. Likaså kan eventuella otydligheter i avtalen mellan kommuner och enskilda utbildningsanordnare leda till problem vid tolkningen av hur utbildningarna ska genomföras och följas upp. I denna rapport är fokus på kvaliteten i rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i komvuxutbildning som bedrivs på entreprenad.

Betyg används för behörighet och urval och har stor betydelse för en elevs möjligheter till vidare studier och yrkesverksamhet. Därför är det viktigt att betygen är rättvisande och likvärdiga. Det är även en fråga om förtroende för betygssystemets legitimitet i stort. Myndighetens tidigare granskningar har visat att betygssättning är ett område som ofta har kvalitetsbrister inom både grundskola och gymnasieskola.⁴⁹ Det finns därför anledning att undersöka kvaliteten i betygssättningen även i komvux. Denna granskning omfattar komvux som bedrivs på entreprenad.

Den riskbild som var utgångspunkt för granskningen bekräftas av våra iakttagelser. Granskningen visar att det hos de granskade verksamheterna finns ett stort behov av att utveckla arbetet både inför betygssättningen och uppföljning och analys av betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga. Till detta märks också en utbredd osäkerhet kring hur ansvaret fördelas mellan olika parter när komvux bedrivs på entreprenad.

Otydlig ansvarsfördelning när komvux bedrivs på entreprenad

Komvux på entreprenad ger kommunerna ökad flexibilitet och specialisering och därmed möjlighet att ge ett utbud bättre anpassat till invånarnas och arbetsmarknadens behov. Samtidigt innebär entreprenadförfarandet utmaningar för kommunerna. I Skolverkets återkommande *regionala dialoger* om komvux säger en del representanter

⁴⁷ Förordning, SFS 2021:1272, om ändring i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion.

⁴⁸ Skolinspektionen (2023b). Skolinspektionen (2023c). Skolinspektionen (2024d).

⁴⁹ Skolinspektionen (2022). Skolinspektionen (2023a).

för kommunerna att de anser att de behöver ha kvar en kommunal rektor. Argumenten som förs fram är bland annat att kommunerna vill behålla kontroll över utbildningen, till exempel för att säkerställa elevens rättssäkerhet och likvärdighet i utbildningen samt för att skapa bättre möjligheter att kvalitetssäkra och följa upp utbildningen.⁵⁰ Andra utmaningar handlar om att utveckla utbildningen när den styrs av villkor i avtal som löper över flera år samtidigt som det sker förändringar i omvärlden.⁵¹

Otydligheten i det delade ansvaret när komvux bedrivs på entreprenad är ett återkommande tema och problematiseras i flera studier och utredningar.⁵² Även i denna granskning framgår det tydligt att parterna inte är tillräckligt insatta i, alternativt inte har prioriterat, de författningskrav som finns när komvux bedrivs på entreprenad. Ibland finns utbildningsnära innehåll i avtalen, men ofta är avtalen helt affärsmässiga och tar inte i tillräcklig omfattning sikte på kvalitetsaspekter avseende genomförandet av utbildningen hos de enskilda utbildningsanordnarna.⁵³

Granskningen visar att det finns en stor osäkerhet kring vad som är den kommunala rektorns ansvar och vad som åligger utbildningsanordnaren när det kommer till fördelningen av ansvaret för att betygssättningen är rättvisande och likvärdig. Deltagare i Skolverkets *Regionala dialoger* om komvux bekräftar uppfattningen att rektorsfunktionen gällande utbildning på entreprenad är otydlig när det gäller den kommunala rektorns ansvar i förhållande till verksamhetschefen hos den enskilda utbildningsanordnaren.⁵⁴ Flera av deltagarna menar att framgångsfaktorer är att ha genomtänkta förfrågningsunderlag, tydlig ansvarsfördelning och en god dialog med utbildningsanordnarna. Det är därför viktigt att kommunen ser till att ansvarsfördelning och kvalitetsmål tydliggörs för alla parter. I detta sammanhang är det värt att notera att i verksamheter som i granskningen har bedömts ha god kvalitet beskriver både intervjuade kommunala rektorer och verksamhetschefer vikten av att parterna har nära och förtroendefulla relationer.

I de fall som den kommunala rektorn är den som utför rektorsuppgifterna, är det förståelsen av uppdraget, insikt i styrdokument och avtalens utformning som tycks bidra till god kvalitet. Dessa rektorer har lyckats förmedla en tydlighet i ansvarsfördelning och förväntningar i arbetet med att säkerställa att eleverna får rättvisande och likvärdiga betyg till utbildningsanordnaren. I detta sammanhang har huvudmannen, skolchefen och politiken en avgörande roll för att sätta mål och prioritera resurser så att den kommunala rektorn kan utföra uppdraget med god kvalitet.

---

⁵⁰ Skolverket (2023) s. 31. Skolinspektionen (2024b).

⁵¹ Skolverket (2023) s. 31.

⁵² Se till exempel SOU 2022:53 Statens ansvar för skolan. Portfelt (2021). Skolverket (2021a). Skolverket (2023). Skolinspektionen (2024a). Skolinspektionen (2024d).

⁵³ Skolinspektionen (2024a).

⁵⁴ Skolverket (2020c) s. 12.

Likvärdighetsarbetet i betygssättningsprocessen kommer i skymundan

Läraren är autonom i sin betygssättning, men huvudmannen och rektorn har ett ansvar utifrån sina funktioner för att eleverna ska få rättvisande och likvärdiga betyg.⁵⁵ Det innebär bland annat att rektorn, eller den som har givits rektorsuppgifter, har ansvar för att lärare har både kompetens och förutsättningar att kunna sätta betyg i enlighet med författningarna.⁵⁶ Detta gäller även när kommuner har lagt ut komvux på entreprenad.

Precis som Skolinspektionens tidigare erfarenheter visar så är det i denna granskning oftast den formativa delen av betygssättningsprocessen som är i fokus för lärarnas likvärdighetsarbete, medan likvärdighetsarbetet i den summativa delen av betygssättningsprocessen kommer i skymundan.⁵⁷ Här visar de kommunala rektorerna stor tillit till de enskilda utbildningsanordnarnas kompetens att ge förutsättningar och följa upp att lärarna sätter rättvisande och likvärdiga betyg. I denna granskning är det dock tydligt att detta likvärdighetsarbete ofta faller mellan stolarna.

Det råder en osäkerhet hos de kommunala rektorerna kring hur nära de får eller kan vara lärarnas betygssättning när de inte är chef för lärarna. Osäkerheten de beskriver tycks utgå från att styrningen i avtalen, vad gäller de kommunala rektorernas ansvarsområden, är otydlig för parterna. Men det framgår även att en del kommunala rektorer inte upplever att de har mandat att ha en nära insyn i verksamheten, trots att de anser att avtalen ger dem det ansvaret. Konsekvensen kan bli att kommunen överlämnar åt utbildningsanordnarna att tolka och tillämpa bestämmelser om betygssättning utan någon uppföljning av om dessa tolkningar är vad styrdokumentet avser. Här är kommunernas ansvar omfattande med tanke på att de enskilda utbildningsföretag som erbjuder komvux på entreprenad varken behöver tillstånd från Skolinspektionen eller genomgår en ägar- och ledningsprövning.

Om styrning och uppföljning av de enskilda utbildningsanordnarnas verksamhet är otillräcklig finns risk att signaler om kvalitetsbrister inte uppmärksammas. Ett exempel är signaler om elever som blir godkända trots att de inte lever upp till betygskriterierna för betyget E. Det finns en risk för att "alla" då blir nöjda med en inkorrekt betygspraktik: eleverna med godkända betyg, utbildningsanordnarna med nöjda elever och kommunerna med hög genomströmning. Detta förhållande problematiseras i en studie där kommunernas styrning av komvux till viss del kan beskrivas som problemfokuserad – fungerar allt till synes som det ska finns det inget behov av åtgärder eller uppföljningar från politikens sida.⁵⁸ Då finns risk för allvarliga konsekvenser både för enskilda elever och för samhället i stort,

⁵⁵ Skolverket (2022b). 2 kap. 8 § och 3 kap. 14 § skollagen.

⁵⁶ Skolverket (2022b) s. 18, 24.

⁵⁷ Skolinspektionen (2018) s. 6. Skolinspektionen (2019a) s. 28. Skolinspektionen (2023a) s. 47.

⁵⁸ Mufic (2024).

till exempel om framtida yrkesförare inte fått tillräckliga kunskaper under utbildningen för att köra tunga fordon.⁵⁹ Som tidigare nämnts så ger vissa avtal högre ersättning till utbildningsanordnaren när eleven är godkänd på kursen. Majoriteten av skolcheferna och de kommunala rektorerna i granskningen säger att de inte ser några risker för att avtalens utformning leder till oönskade effekter av ekonomiska incitament. En del av de intervjuade skolcheferna och kommunala rektorerna för dock utvecklade resonemang om hur ekonomiska incitament i avtalen kan leda till en betygssättning som inte är rättvisande och likvärdig.

Med oreflekterad tillit till den enskilda utbildningsanordnarens kompetens och ansvarstagande tar kommunerna inte sin del av ansvaret för att elevernas betyg ska bli rättvisande och likvärdiga. Såväl avtalens konstruktion och innehåll som arbetet med att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommunens rektor och den enskilda utbildningsanordnaren har direkta konsekvenser för utbildningens kvalitet och, i förlängningen, rättssäkerheten.

Analysen av betygssättningen behöver fördjupas och problematiseras

Granskningen visar att fokus för både de kommunala rektorernas och verksamhetschefernas uppföljning av betygssättningen är smalt. I huvudsak är fokus på genomströmning och studieavbrott, medan likvärdigheten i lärarnas betygssättningspraktik sällan ingår i analysen. De nationella proven är viktiga verktyg i en analys av likvärdig betygssättning, men liksom tidigare studier av komvux visar denna granskning att de nationella proven inte genomförs i den utsträckning de borde.⁶⁰ Det är också få verksamhetschefer eller kommunala rektorer i granskningen som genomför en fördjupad analys av betygsstatistiken för att synliggöra eventuella mönster som kan peka på omotiverade skillnader och avvikelser. Det är även anmärkningsvärt att lärarnas egen analys av betygsstatistiken så sällan efterfrågas och används i det övergripande analysarbetet. Det innebär att de kommunala rektorerna och verksamhetscheferna riskerar att inte upptäcka eventuella förändringar eller mönster över tid som skulle kunna ligga till grund för att initiera insatser. Det är extra viktigt att följa upp betygssättningen i kurser som inte har nationella prov.⁶¹ En svårighet är dock att hitta gemensamma referenspunkter för dessa lärare att kalibrera sin betygssättning mot, inte minst inom yrkesämnena. Här skulle de krav kommunerna ställer i avtalen kunna bidra till en positiv utveckling genom att efterfråga underlag för lärarna att kalibrera sin betygssättning mot.

I granskningen finns det lärare hos enskilda utbildningsanordnare som inte har ämneskollegor att diskutera betygssättning med. Särskilt problematiskt

---

⁵⁹ Skolinspektionen (2024a) s. 7 ff.

⁶⁰ Skolverket (2024) s. 30.

⁶¹ Skolverket (2020a) s. 15. Regeringens skrivelse 2022/23:60 s. 33 ff.

blir det när tillsvidareanställda, olegitimerade yrkeslärare inte har någon legitimerad lärare i organisationen som kan bistå yrkesläraren i den komplicerade processen att sätta betyg. Här bör dock kommunerna kunna ställa krav i avtal på att utbildningsanordnarna ska hitta stöd för dessa lärare och strukturer för att åtminstone arbeta med likvärdighet i betygssättningen inom organisationen. Om inte kommunen följer upp att den kommunala rektorn eller verksamhetschefen analyserar lärarnas betygssättning och skaffar sig en inblick i betygssättningspraktiken för kurser med och utan nationella prov så är risken för olikvärdig betygssättning stor.⁶²

Precis som Skolinspektionens erfarenheter från både grundskola och gymnasieskola⁶³ visar, behöver även kommunerna i denna granskning förbättra sina rektorers förutsättningar att utveckla och fördjupa analysarbetet av betygsstatistiken. För kommunala rektorer med ansvar för utbildningen på entreprenad kan det vara en extra utmaning att få in tillräckligt med underlag för en fördjupad analys, om inte kommunen har sett till att detta finns med i avtalen med utbildningsanordnaren. Med tanke på att en fjärdedel av kommunerna har avtal där ersättningen knyts till godkända betyg är kommunens uppföljning av betygssättningen än viktigare. Som nämnts ovan så har de nationella proven en tillbakahållande effekt på betygssättningen. Det är därför viktigt att även följa upp att utbildningsanordnarna organiserar för att genomföra alla delar av de nationella proven, och verkar för att alla elever genomför dem.

Kommunernas ambition för komvux på entreprenad behöver höjas

Regleringen av komvux är på flera sätt mer svåröverskådlig och öppen än för andra skolformer. Skolinspektionen har sedan tidigare pekat på att regleringen för komvux är i behov av översyn.⁶⁴ Det är många aktörer som ingår och flexibiliteten är långtgående i syfte att möta de vuxna elevernas behov. Men det innebär också svårigheter att skapa en överblick och helhetssyn i systemet. Skolinspektionens erfarenheter är att det är en kombination av olika faktorer inom komvux som sammantaget riskerar att försämra kvaliteten och likvärdigheten inom skolformen.⁶⁵ Vad gäller komvux som ges på entreprenad är avtalens kvalitet och en nära uppföljning av utbildningen väsentliga eftersom enskilda utbildningsanordnare inte behöver tillstånd från Skolinspektionen för att erbjuda utbildning inom komvux.

Det pågår just nu flera statliga utredningar inom skolområdet⁶⁶ och dessa kan komma att påverka betygssättning inom alla skolformer, inklusive

---

⁶² Skolinspektionen (2023a).

⁶³ Skolinspektionen (2022). Skolinspektionen (2023a).

⁶⁴ Se mer i Skolinspektionen (2024b), s. 30 ff.

⁶⁵ Skolinspektionen (2024d).

⁶⁶ Dir. 2023:95. Dir. 2023:173. Dir. 2024:48.

komvux som ges på entreprenad. Ansvar för rättvisande och likvärdiga betyg kommer dock fortsätta att vila tungt på rektorer och huvudmän. Det är därför av yttersta vikt att huvudmännen förstår sitt uppdrag och utformar avtal där ansvarsfördelningen och kvaliteten i utbildningen tydliggörs för alla parter. Huvudmännen behöver även se över stödet till rektorer med ansvar för komvux på entreprenad så att de får förutsättningar att utföra sitt uppdrag med god kvalitet.

Nyligen har regeringen konstaterat att det finns allvarliga kvalitetsbrister inom komvux.⁶⁷ Regeringen har påpekat att huvudmän som brister i sitt ansvar för yrkesinriktad vuxenutbildning ska kunna förlora sitt statsbidrag.⁶⁸ Syftet är att detta ska leda till en mer kvalitetsinriktad kravställning och uppföljning av utbildningen från kommunernas sida. Framgångsfaktorer för att utbildning på entreprenad ska fungera väl är bland annat genomtänkta förfrågningsunderlag och avtal, tydlig ansvarsfördelning samt en god dialog mellan kommun och utbildningsanordnare.

Skolinspektionen har i regeringsuppdraget *Skolinspektionens arbete med att förhindra välfärdsbrottslighet* konstaterat att det finns risk för ekonomisk brottslighet i alla välfärdssektorer där det finns möjlighet att göra vinst, så även inom skolområdet. Ett av de riskområden som myndigheten lyfter fram är när komvux bedrivs på entreprenad. Här finns en koppling mellan tillgång till stora summor allmänna medel och bristande kontroll, både av vilka aktörer som står bakom en enskild utbildningsentreprenör och hur de allmänna medlen används.⁶⁹ En nära uppföljning av de upphandlade verksamheternas kvalitet kan bidra till att motverka att oseriösa aktörer tar sig in på marknaden. Kommunerna behöver därför höja ambitionsnivån i sitt uppföljningsarbete, bortom fokus på genomströmning och avbrottsfrekvens. På så sätt kan kommunerna även bidra till att säkerställa att alla elever får rättvisande och likvärdiga betyg.

---

⁶⁷ Regeringens pressmeddelande (2024).

⁶⁸ Regeringens pressmeddelande (2024).

⁶⁹ Skolinspektionen (2024c).

Referenser

- Andersson, P. & Muhrman, K. (2022). Marketisation of adult education in Sweden. *Journal of Adult and Continuing Education*. Vol. 28(2) 674–691.
- Andersson, P., Fejes, A., Köpsén, J. & Nylund, M. (2023). *Lärares tolkning och tillämpning av styrdokument i kommunal vuxenutbildning*. Skolverket, dnr 2.7.4 – 2020:572.
- Bjursell, C., Chaib, C., Falkner, C. och Ludvigsson, A. (2015). *Kvalitetsarbete i vuxenutbildning. ENCELL – Nationellt kompetenscentrum för livslångt lärande*. Rapport 1:2015.
- Dir. 2023:95. *Likvärdiga betyg och meritvärden*.
- Dir. 2023:173. *En tydligare kunskapsinriktning i läroplanerna*.
- Dir. 2024:48. *Bättre förutsättningar för rektorerna inom skolväsendet*.
- Hedman, E. (2023). Betygsutredaren: "Vi ser inflation i flera ämnen". <https://www.vilarare.se/nyheter/betyg/kritik-mot-nya-betygsutredningen-det-handlar-inte-om-nationella-prov/>. *Vi Lärare*. Publicerad den 17 februari 2023. Hämtad 17 september 2024.
- Jönsson, A. och Klapp, A. (2020). Svenska lärares syn på avvikelser mellan resultat på nationella prov och ämnesbetyg. *Educare – Vetenskaplig Skrifter*, (4), 88–108.
- Mufic, J. (2024). Skolchef i komvux – mellan politik och rektor i styrkedjan. *Utbildning & Demokrati*, vol. 33, nr 1, 111–134.
- Nordin, M., Heckley G. och Gerdtham U. (2019). The impact of grade inflation on higher education enrolment and earnings. *Economics of Education Review*. Nr 73.
- Portfelt, I. (2021). Komvuxrektorers professionella autonomi – frivillig eller påtvingad? I Ahlström, B. m.fl. (red.) *Att jobba som rektor – om rektorer som professionella yrkesutövare*. Studentlitteratur.
- Prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*.
- Regeringens pressmeddelande (2024). Regeringen föreslår förändringar för att höja kvaliteten i kommunal vuxenutbildning. [Regeringen föreslår förändringar för att höja kvaliteten i kommunal vuxenutbildning – Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/20240916-1). Publicerad 20 september 2024. Hämtad 20 september 2024.
- Regeringens skrivelse 2022/23:60. *Riksrevisionens rapport om statens insatser för likvärdig betygssättning – skillnaden mellan betyg och resultat på nationella prov*.
- SKOLFS 2011:1108. Förordning om vuxenutbildning.
- SKOLFS 2012:101. Förordning om läroplan för vuxenutbildningen.

SKOLFS 2023:144. Skolverkets föreskrifter om nationella prov i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå andra kalenderhalvåret 2024 och första kalenderhalvåret 2025.

SFS 2021:1272. Förordning om ändring i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion.

Skolinspektionen (2016). *Utbildningsanordnare med betygsrätt.*

Skolinspektionen (2018). *Rättvis och likvärdig betygssättning i grundskolan? Granskning av rektorers och huvudmäns arbete.*

Skolinspektionen (2019a). *Betygssättning på högskoleförberedande program i kursen svenska 3.*

Skolinspektionen (2019b). *Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå – granskning av huvudmäns och rektorers arbete för flexibilitet och individanpassning.*

Skolinspektionen (2019c). *Yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning på entreprenad – huvudmännens uppföljning av kvalitet.*

Skolinspektionen (2022). *Huvudmäns arbete för att främja rättvisande och likvärdiga betyg i grundskolan.*

Skolinspektionen (2023a). *Rektorers arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan.*

Skolinspektionen (2023b). *Undervisning inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Att lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk.*

Skolinspektionen (2023c). *Yrkesförarutbildningen för tung lastbil och släp – inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Rapport efter tematisk tillsyn.*

Skolinspektionen (2024a). *Betygssättning utifrån beviljad betygsrätt. Rapport efter tematisk tillsyn.*

Skolinspektionen (2024b). *Granskning av betygsrätten i vuxenutbildningen. Återrapportering av regeringsuppdrag om betygsrätten och hur denna används. Redovisning av regeringsuppdrag U2022/02495.*

Skolinspektionen (2024c). *Skolinspektionens arbete med att förhindra välfärdsbrottslighet Återrapportering av regeringsuppdrag om stärkt tillsyn och tillståndsprövning i syfte att motverka att kriminella eller olämpliga aktörer verkar i skolväsendet. Redovisning av regeringsuppdrag. Rapport 2024:11.*

Skolinspektionen (2024d). *Skolinspektionens årsrapport 2023. Iakttagelser och erfarenheter från året som gått. Årsrapport.*

Skollagen (2010:800).

Skolverket (2016). *Utvärdering av den nya betygsskalan samt kunskapskravens utformning. Dnr 2014:892.*

Skolverket (2020a). *Distansundervisning i den kommunala vuxenutbildningen 2019*. Elektroniskt tillgänglig: <https://www.skolverket.se/getFile?file=6777>. (Hämtad: 2023-09-07.)

Skolverket (2020b). *Likvärdiga betyg och meritvärden: Ett kunskapsunderlag om modeller för att främja betygens och meritvärdenas likvärdighet*. Rapport 2020:7.

Skolverket (2020c). *Sammanställning av regionala dialoger om vuxenutbildning 2020*.

Skolverket (2021a). *Allt mer administration för rektorer på komvux*. Digital forsknings-sammanställning. Hämtad: 2024-08-25.

Skolverket (2021b). *Redovisning av uppdrag om nationella prov inom kommunal vuxenutbildning*. Dnr 2020:227.

Skolverket (2022a). *Bedömningsstöd i ämnen på gymnasial nivå*.

Skolverket (2022b). *Betyg och prövning*. Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning.

Skolverket (2023). *Regionala dialoger om komvux 2023 En lägesbild av utvecklingen inom komvux*. Rapport 2023:8.

Skolverket (2024). *Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2023*. Beskrivande statistik, dnr 2024:1158.

SOU 2018:71. *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden. Slutbetänkande av Komvuxutredningen*.

SOU 2020:33. *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning*. Del 1.

SOU 2020:43. *Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper*. Betänkande av Betygsutredningen 2018.

SOU 2020:66. *Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk*. Betänkande av KLIVA-utredningen.

SOU 2022:53. *Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag*.

Sveriges Kommuner och Regioner (2024). *Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023*. [Kommungruppsindelning | SKR](#). Hämtad 17 september 2024.

Vlachos, J. (2018). Trust-Based Evaluation in a Market-Oriented School System. *IFN Working Paper No. 1217*, 2018.

Bilagor

Bilaga 1 Skolinspektionens kvalitetskriterier

Här redovisas de kvalitetskriterier för hög kvalitet som de granskade skolorna har bedömts mot.

Frågeställning 1: Med vilken kvalitet styr rektorn arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg?

Rektorns planering för sambedömning och andra metoder för rättvisande och likvärdiga betyg.

Rektorn ser till att lärarna tillsammans med kollegor diskuterar hur de kan analysera och värdera elevernas kunskaper, hur bedömningsituationer kan utformas och hur de kan bedöma olika elevprestationer inför betygssättning. Det finns en samsyn bland lärarna om hur de kan analysera och värdera elevernas kunskaper, hur resultat från nationella prov särskilt ska beaktas samt hur de kan bedöma olika elevprestationer inför betygssättning.

Rektorns bild av lärarnas kompetens om betygssättning.

Rektorn har inför betygssättning skapat sig en tydlig bild av lärarnas behov av stöd och kompetensutveckling om betygssättning samt om rättvisande och likvärdiga betyg. Rektorn har ett särskilt fokus på de lärare som inte är legitimerade.

Rektorns rutiner för lärare som inte är legitimerade

Rektorn har tydliga rutiner och ser i god tid före betygssättning till att lärare som inte är legitimerade sätter betyg tillsammans med legitimerade lärare. Rektorn följer upp att rutinerna för detta följs, vilket bidrar till att sätta ljuset på rättvisande och likvärdiga betyg inom lärarkollegiet.

Frågeställning 2: Med vilken kvalitet följer rektorn upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga?

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Rektorn har god inblick i att lärarna särskilt beaktar nationella prov, hur lärarna särskilt beaktar nationella prov såväl som hur lärare i kurser utan nationella prov använder bedömningsstöd eller kartläggningsmaterial för att främja rättvisande och likvärdiga betyg.

Rektorns uppföljning och analys av betygsavvikelser

Rektorn följer upp hur resultat och betyg, i kurser med och utan nationella prov, förhåller sig till varandra och analyserar eventuella avvikelser utifrån flera perspektiv, exempelvis kön. Rektorn ser till att lärarna är involverade i analysen, för att få information om varför nationella prov eventuellt inte används såväl som att rektorn problematiserar och kritiskt granskar orsakerna till betygsavvikelserna.

Bilaga 2 Metod och urval

Skolinspektionen genomförde granskningen under våren 2024. Nedan beskrivs hur urvalet av kommuner gjordes, samt hur granskningen genomfördes.

Urval och beskrivning av de granskade skolorna

Granskningen omfattar 29 kommuner som har enskilda utbildningsanordnare som bedriver vuxenutbildning på entreprenad på gymnasial nivå. Urvalsdragningen har skett i tre steg. Som utgångspunkt för steg ett i urvalsdragningen användes en enkät som Skolinspektionen skickade ut till samtliga kommuner med frågor om entreprenörsavtal, betygsrätt och ett eventuellt överlämnande av delar av rektorsuppgiften.⁷⁰ Med utgångspunkt i enkätsvaren sorterades 80 kommuner fram som i enkäten angivit att de valt att behålla rektorsuppgiften, som innefattar myndighetsutövning inom kommunen, när enskilda utbildningsanordnare bedriver utbildning på entreprenad. I nästa steg begärde projektledningen in information från kommunerna om bland annat vilka utbildningsanordnare kommunen använder sig av, vilka kurser som ges och elevantal hos respektive anordnare. En enskild utbildningsanordnare valdes ut i varje kommun, oavsett antalet utbildningsanordnare kommunen har avtal med. Därefter kontaktades rektorerna för att kunna fastställa det slutgiltiga urvalet.

I det slutgiltiga urvalet ingår 16 kommuner med anordnare för utbildning på distans (distansutbildning) och 13 kommuner med anordnare för utbildning på plats (närutbildning). För att få en bild av olika kommuners förutsättningar har Skolinspektionen strävat efter en variation i urvalet när det kommer till kommungrupp enligt SKR:s indelning.⁷¹ I urvalet gjordes även en viktning av urvalet mot en spridning av utbildningsanordnare eftersom samma anordnare oftast har avtal med flera kommuner.

Bedömning av kvalitet utifrån kriterier

Granskningens iakttagelser baseras på Skolinspektionens bedömning som gjorts utifrån kvalitetskriterier för det granskade området. Dessa kriterier är framtagna av Skolinspektionen och specifika för denna granskning. Kriterierna baseras på en uttolkning av nationella mål och riktlinjer samt den forskning som ligger till grund för granskningens problembild.

Skolinspektionens bedömning har gjorts på en tregradig skala och sammanställts i beslut som kommuniceras till berörda huvudmän. I denna rapport redovisas en samlad analys av bedömningarna av alla de granskade verksamheterna och andra iakttagelser från granskningen.

---

⁷⁰ För en utförligare beskrivning av enkäten, se Skolinspektionen (2024b).

⁷¹ Sveriges Kommuner och Regioners kommungruppsindelning 2023.

Skolinspektionens kriterier för hög kvalitet av det granskade området redovisas i bilaga 1.

Empiri och insamlingsmetod

Granskningens underlag för bedömning har inhämtats genom intervjuer samt dokumentstudier. Allt underlag har kommunicerats med huvudmannen som har haft möjlighet att lämna synpunkter på underlaget innan beslut har fattats.

Dokumentstudier

Inför verksamhetsbesöken har Skolinspektionen begärt in information av granskade huvudmän. Informationen rör bland annat lärares erfarenhet och behörighet, antal elever i berörd verksamhet, resultat på nationella prov samt betygsstatistik. De inkomna dokumenten har använts som underlag för bedömning och som ett underlag för att planera och genomföra besöket och de olika intervjuerna.

Intervjuer

Skolinspektionens verksamhetsbesök genomfördes mellan januari och mars 2024. Intervjugrupperna har anpassats och satts samman utifrån verksamheternas organisation. I de kommuner där utvald utbildningsanordnare bedriver undervisning på distans har hela besöket genomförts digitalt via videomöten. I de kommuner där utvald utbildningsanordnare bedriver närutbildning har de flesta intervjuer genomförts på plats i kommunernas lokaler och utbildningsanordnarnas lokaler. Sammantaget har vi i granskningen intervjuat:

- 110 lärare
- 29 verksamhetschefer
- 29 rektorer och i förekommande fall biträdande rektorer.
- 29 skolchefer.

Vid intervjuerna har Skolinspektionens utredare utgått från ett gemensamt intervjustöd, men frågornas formulering och ordning liksom vilka följdfrågor som ställts har varierat mellan intervjuerna.

Analysmetod

Analysen av granskningens iakttagelser utgår från granskningens problembild, som är baserad på forskning och tidigare granskningar på området. Antalet verksamheter och urval är valda för att ge möjlighet att lyfta en bredd av exempel och identifiera eventuella mönster. Vissa bedömningar har kvantifierats för att visa återkommande företeelser i de granskade verksamheterna. De kvantifierade iakttagelserna ger inte en nationell lägesbeskrivning, men den övergripande bilden kan ändå vara relevant för andra verksamheter än dem som har granskats. Med hänsyn till granskningens kontext kan iakttagelserna användas som grund för analys

av andra verksamheter. Därmed ska Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskningar kunna användas som underlag för det lokala utvecklingsarbetet av landets samtliga skolor, verksamheter eller huvudmän. I den övergripande analysen har iakttagelser från de underlag som samlats in och bedömningar i Skolinspektionens verksamhetsbeslut sammanställts.

Bilaga 3 Granskade verksamheter

Huvudman	Utbildnings- anordnare	Ämnen	Undervisningsform
Alingsås kommun	Hermods	Alla ämnen	Distansutbildning
Eskilstuna kommun	Movant	Yrkesämnen	Närutbildning
Falkenbergs kommun	Movant	Yrkesämnen, övriga teoretiska ämnen	Närutbildning
Gislaveds kommun	NTI	Engelska, svenska, matematik, yrkesämnen	Distansutbildning
Haninge kommun	NTI	Alla ämnen	Distansutbildning
Hofors kommun	KUI	Yrkesämnen, övriga teoretiska ämnen	Distansutbildning
Håbo kommun	ME-skolan	Yrkesämnen	Närutbildning
Jönköpings kommun	Folk- universitetet	Engelska, svenska, matematik, yrkesämnen, övriga teoretiska ämnen	Närutbildning
Karlshamns kommun	Leep	Yrkesämnen	Distansutbildning
Kumla kommun	Trafikcenter (Scantec AB)	Yrkesämnen	Närutbildning
Köpings kommun	Kunskaps- kompaniet	Yrkesämnen	Närutbildning
Lerums kommun	ABF	Övriga teoretiska ämnen	Distansutbildning
Luleå kommun	Astar	Yrkesämnen, övriga teoretiska ämnen	Närutbildning
Malmö kommun	Veldi	Yrkesämnen	Närutbildning
Markaryds kommun	NTI	Alla ämnen	Distansutbildning
Nyköpings kommun	Kunskaps- kompaniet	Yrkesämnen	Närutbildning
Piteå kommun	Svea Education	Yrkesämnen	Distansutbildning
Region Gotland	Hermods	Alla ämnen	Distansutbildning
Robertsfors kommun	Medlearn	Yrkesämnen	Närutbildning
Sandvikens kommun	KUI	Yrkesämnen	Distansutbildning
Skellefteå kommun	Astar	Yrkesämnen	Närutbildning
Sundsvalls kommun	Astar	Engelska, svenska, matematik	Närutbildning
Svedala kommun	Hermods	Alla ämnen	Distansutbildning
Tierps kommun	KUI	Yrkesämnen	Distansutbildning
Timrå kommun	Hermods	Alla ämnen	Distansutbildning
Ånge kommun	Hermods	Alla ämnen	Distansutbildning
Åstorps kommun	Utbildarna AB	Yrkesämnen	Närutbildning
Ängelholms kommun	Hermods	Engelska, svenska, matematik, övriga teoretiska ämnen	Distansutbildning
Örkelljunga kommun	NTI	Alla ämnen	Distansutbildning

Bilaga 4 Aktuella bestämmelser

Alla kommuner är skyldiga att tillhandahålla kommunal vuxenutbildning, bland annat på gymnasial nivå.⁷² Kommunerna kan anordna utbildningen på olika sätt: i egen regi, genom entreprenad eller genom samverkansavtal med en annan kommun eller region. Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att den ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannskapet för uppgifter som utförs på entreprenad.⁷³

Inom komvux får alla uppgifter överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.⁷⁴ Detta gäller också den myndighetsutövning⁷⁵ som hör till en lärares undervisningsuppgift, det vill säga betygssättning.⁷⁶ En kommun får även överlämna den myndighetsutövning som hör till rektorns uppgifter, dock endast till en utförare som har betygsrätt.⁷⁷ Eftersom huvudmannskapet vid entreprenad alltid ligger kvar på kommunen är det kommunen som har det övergripande ansvaret för kvaliteten i verksamheten och för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna.⁷⁸ Huvudmannen kan överlämna rektorsuppgifter till den enskilda anordnaren med stöd av bestämmelserna om entreprenad⁷⁹, och därtill får en rektor delegera uppgifter och beslut åt en uppdragstagare som har tillräcklig kompetens och erfarenhet.⁸⁰ Vid entreprenad kan därför ansvaret för rektorsuppgifter fördelas på olika sätt mellan huvudmannens rektor och motsvarande befattningshavare hos utbildningsanordnaren.

Det är rektorns uppgift att leda och samordna det pedagogiska arbetet. Rektorn fattar de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen (systematiskt kvalitetsarbete). Som pedagogisk ledare för

---

⁷² 20 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁷³ 2 kap. 8 § och 23 kap. 2 § skollagen.

⁷⁴ 23 kap. 6, 8 §§ skollagen.

⁷⁵ I äldre förarbeten har myndighetsutövning definierats som "utövning av befogenhet att för enskilda bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande". Det handlar alltså om mer ingripande beslut och andra åtgärder som en myndighet vidtar gentemot en enskild. Av den anledningen är myndighetsutövning något som är förbehållet det offentliga och det krävs stöd av lag för att överlämna uppgifter som innefattar myndighetsutövning till en enskild fysisk eller juridisk person, jfr 12 kap. 4 § regeringsformen (1974:152) och prop. 2016/17:180 s. 47 ff.

⁷⁶ 23 kap. 5 § skollagen.

⁷⁷ 23 kap. 6 § skollagen med de begränsningar som följer av 1 kap. 4 § och 2 kap. 10 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Sådana uppgifter får endast överlämnas till en enskild entreprenör om entreprenören har fått tillstånd av Skolinspektionen att sätta betyg, så kallad betygsrätt, jfr 6 kap. förordningen om vuxenutbildning.

⁷⁸ 2 kap. 8 § och 4 kap. 3, 5–7 §§ skollagen.

⁷⁹ Uppgifter som ankommer på rektorn och som inte avser myndighetsutövning kan överlämnas med stöd av 23 kap. 8 § skollagen.

⁸⁰ 2 kap. 10 § andra stycket skollagen.

vuxenutbildning har rektorn ansvar för verksamhetens resultat.⁸¹ Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att lärare får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten.⁸²

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.⁸³ Detta ansvar innebär att se till att verksamhetens lärare dels är väl förtrodda med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. I rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process.⁸⁴ Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för varje kurs. Vid betygssättningen ska läraren göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs.⁸⁵ Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.⁸⁶

Enligt Skolverkets allmänna råd om betyg och provning⁸⁷ bör rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg samt skapa rutiner för hur en legitimerad lärare sätter betyg tillsammans med en lärare som inte är legitimerad. Rektorn bör också säkerställa att lärare vid behov får kompetensutveckling om betyg och betygssättning, och då särskilt beakta behovet hos de lärare som inte är legitimerade.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av bland annat lärare. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter uppfylls.⁸⁸ I Skolverkets allmänna råd om betyg och provning anges att rektorn bör tillsammans med lärarna följa upp betyg inom skolenheten⁸⁹ så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg, säkerställa att det finns förutsättningar för att sammanställa betyg och resultat från nationella prov, samt följa upp hur betyg och resultat från nationella prov förhåller sig till varandra inom skolenheten och analysera avvikelser.

---

⁸¹ 2 kap. 9–10 §§ och 4 kap. 4–6 §§ skollagen. Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen, 2.4 Rektorns ansvar.

⁸² SKOLFS 2012:101, 2.4 Rektorns ansvar.

⁸³ 3 kap. 14 § skollagen.

⁸⁴ Prop. 2009/10:165, s. 299.

⁸⁵ 20 kap. 37 § skollagen (bestämmelsen har ändrats genom SFS 2022:147, tidigare lydelse gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025), SKOLFS 2012:101, 2.3 Bedömning och betyg.

⁸⁶ 20 kap. 37 a § skollagen. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

⁸⁷ Skolverket (2022b).

⁸⁸ 4 kap. 3–5 §§ skollagen.

⁸⁹ Inom komvux talas vanligen om "inom en verksamhet".

Bilaga 5 Referenspersoner

Lotta Andersson, undervisningsråd, Skolverket, Enheten för kommunal vuxenutbildning (komvux).

Simon Husberg, undervisningsråd, Skolverket, Enheten för kommunal vuxenutbildning (komvux).

Johanna Mufic, fil. dr i pedagogik med inriktning mot vuxnas lärande, Linköpings universitet.